

King's College 2.10. Mei 1823.

||

Urs

juttus wie faa Juda

liste wasto

pedut

Londoni linan

wälgaantud

William Koope

Der Inuid wird verläubt. 2. h. Mönch
Donat, am 16 Jänner 1877. Eufor.

Sest Englandsi Kelest Saksä keelde
ärrä Tölkjast.

Utte Saksä keelde ärrä Tölkmist
sest Juttusfest, omma paljo himmus..
tanu, ei ütsinda, et se Juttus neile ni
wastne olles (sest eggäüts Risti
Jnniminne, kes Piibli Ramatut moisi..
tap, ei sa siin wastset löidma ehk ots..
ma) enge se könne tähhele panne..
nisse wäärt asja, nink ka se woimo..
likko ollemisse perräst, nink kii se
ka olles üts wasta wötlük 2inne näg..
go, et se ka siin ehk sääl Saksä maal
middäke Suggu toos. Se tähhele
pannemisse wäärt asfi om se sissen,
et wiis sadda Juda Rahwast, se
kuitsmisse perrä, hendä tötteste ütten

— Inn —

litten Risti ussu Kerkun kokko kog,
gosiwa, seddä Guttust kuulma, nink
et nemmä seddä auwo andmisega,
ja tähhele pannemisega omma ten,
nu, kumb ehk Apostlide ajast sani,
nüüd jälle eddimäst körd om sündi,
nu. Se Guttuse piddäjä om perräst
weel ütte töist Guttust neile Juda
Rahwale piddänu, kumma ärrä Tölk,
minne wähhämb kaswolik saas ollema,
sest et se enne pikembalt, seddä sünjö
ette tullewat asja ärrä fellewap, Tani,
eli een kuulutamist neist jäitsmest
kümnest nädälist. Se wimätse Gut,
tuse mannu tulliwa ka wähhämb,
sest et neid Juda ussu Kerkust äh,
wärdeti wanne alla panna, nink
se olli möttelä se asi, et neid Guttus,
sid eddespiddi ennämb es peeta nei,
le Juda Rahwale; ent sünjö man

— omul —

3
om ommete tähhele panna, et se Guttus,
se piddäjä Guttuse mannu, kumma man,
nu paljo Rahwast tullep, ka iks weel
paljo Juda Rahwast mannu tullewa.

Üts töine tähhele panne,
misse wäärt asi, om se Guttuse pid,
däjä essi. Temmä om ütse noor
Mees, nüüd katskümmeend kosm A,
jastaiga wanne, Ammeti polest ütse
Ramatu köütja, ilma kige mu op,
puseta, kui ennege se, mes temmä
essi omman Emma kelen hennele
essi om koggonu; ent süski olli ta
sel ajal, kui temmä seddä Guttust
piddi, omma Meistre man opman.
Sis same meije ommete römoga tähhe,
le pannema, et temmääl ütse kokko sünjö,
diw ette kandminne (Jummala Sön,
nast) temmä moistusen om olnu;
nink et temmä Gut, kumb sen ärrä
Tölkmissen

— meid —

Tõlkmisest ussutawalt, ni paljo kui
woimolik om olnu, (ka säääl kun weidi
tõist wiisi waja olli säädä) selgeste om
wäljä antu. Ka näütap temmä Gut-
tustamine et se kõrra perrälisel wi-
sil om sündinu; kumb ütte more Meh-
ke man, kumma mannu ni paljo man-
nu tulluwa, tähhele pannemise wäärt
om. Kui temmä peäs sün sisen täw-
welikkult se õnsa Witewieldi Saar-
natses sama, kes kige tõiste Inuimis-
te seäst, kige wähhämbast tees, et
temmä üts kõnneleja Mees olli, nink
neid auwo andmisse kumba tälle pal-
just anti, ilma tähhele pannematta
kiuld: Sis om hä lotus, et temmä
tunnistus, sel sammal wisil ütte sais,
wa õnnistusega saap ehhitetus.
Se Guttus es olle temmä eddimänne
Prowi teggeminne, seddä same
kül

4
kül löidma, tötteste olli temmä, kui
üts noor Poiskenne, seddä hennele
üttes ussindusset tennu, Pühhä päi-
wäl Hultse pääl Guttust piddäda,
(kumb Englandi maal suggugi wõras
ei olle) kumma man, jo allustusse
temmä kuuljst tälle se pole ülleswirrota-
mist es pudu; Nink perrän seddä sai
temmäle sest Kerk-Esandast Hauweis,
se õnsa Krawi Huntingdoni Prowwast
tettu Spaweldi Kerkun, Pühhä päiwä
päle löüne Guttus, Kanzli pääl, lubba
piddäda. Temmä meister, kes wei-
di ütts inimlik mees om olnu, wõt
ütts kõrd seddä Nõuwo, Kohito man
temmä päle kaibada, ent tälle sai,
je se kostus, kui temmä omme tö-
tunne ajal omma õigust täütas,
(se ülle olli temmä se kige parrem-
tunnistus) et temmä sis ei woi keel-
dus

duš sada, omme Pri tunne ajal, om-
mas mele hääs Guttust piddada.
Temma om ka omma oppi Poisi
hennele fures kasurus tundnu; kui
se Jummalä Sönnä wäljä laodamis,
se Selts 1796. ajastajal, temmäle
temmä kahjo tassumises, et temmä
teddä wallale lasjes, ütte tassomist to-
wot, nink teddä temmä himmo per-
rä neide töiste Jummalä Sönnä
kulutajidega Sönnä Otaheite male
taht sata, es tahha temmä teddä
ärrä laske. Perrän löppetetu op-
puse ajastaiqu, näütaj et meije
noor Guttuse piddäjä, henda kohhalt
armo oppuse kulutajas om ärrä andnu,
ehk kül se Metodisti wisi perrä, ilma
et temmä henda ütten paigan olles
kinni köitnü. Suuwel 1798 sal
ajastajal wallits temmä sääl Bati
linan

linan ütte Guttuse piddämise asend,
kun suur hulq auwo andmisen, sen
furen Kennän Ilman, teddä kuliwa.
Se saifuse ajal Risti us-
su Kerkun, et iks ennämbä, Ke se
mannu omma kutsutu, seddä armo op-
pust kuludama, osfast mötlewa henda
middäke kõrgemba ollewat löidnu,
nink osfast Inimiste peljo perräst
henda sest häbbenewa: Sis saap se
paljule ilma katsite mötlematta waf-
ta wötlük ollema, ütte usutawat Je-
susse tunnustajat ennämb tütta, Kum-
ma ajamine ni Warrajatsen Norus-
sen, nink sest kinni piddämisen kigen
ello luun, kumb ni weidi nättä olli,
seddä ennämb kaswolikkus teggema.
Üts töttelik armo oppuse Guttus,
sen näütetu saifusen, om ka üttelis-
se, ütse Jummalä Kittiw neide Nörku
suust;
— laubh. —

Suust; nink meije. Isand om ütelnui,
kui ka ne waik jääs, sis saase kiwui
tännitama; sis om se kindma, et tem.
mäle ei sa elpostlist pudust ollema,
kui temmä ka neid peäs otsma, kal.
la meestest, Telgi teggijist ehk Ra.
matu köütjist.

Herrnhut.

Sel 13³ Febr. 1799.

Peter Mortimer.

6
Se Guttuse piddäja Een Könne.
Sest et ma saggede tähhele panni, et
mönne Juda Rahwast minno Guttust
kaema tulluwa, sis saije minna se päle sa.
detus, seddä käen ollewat saisust sest
armsast perrätus jättetu Rahwast, es.
sierrälikkult Soämette wötta. Jo en.
nämb minna seddä asja läbbi kajje, jo
ennämb ilm wasta pannematta olli se
lömbaminne, kumba minna omman soä.
men neide wasta tusi. Wümselt wötti
minna seddä nöuwo, neile esi omma
Guttust ütte kindma asja ülle piddäda,
kumb neile ni kaswolik peäs ollema; nink
paljo neist, kumma minno ette wötmissest
tedä olliwa sanu, peijewa minno ni au.
fas ütte himmolikko kuulmissega. Min.
na te seddä Guttust tutowas, osfast sest, et
paljo kuuljid seddä himmoga omma
himmustaru, osfast hendä köoweruse
est

eeft hoida, kumba mõnne kaswo püüä ja
Ramatu kaupleja omma ilm kõrre,
ta mannu pannemisega minno
~~minno~~ päle arwas; ossast ka sen
lotusen, läbbi se kirja müümise, Riis,
ti rahwa seän, se päle sadetus, et
seddä kirja wois Juda Rahwa sek,
kä ilma rahhata jaggata.
London, Sel 5^z Sept. 1796.

William Kooper.

7
Se towotetu Seeme.

Palwus.

O Abrahami, Isaki nink Jakkopi
Jummal! Sün om üts seltr waisist pat,
tatsist, Juda Rahwast nink ei mitte Ju,
da Rahwast Sinno man ollemisen kok,
ko tulnu. O Isand Jummal! Kae
üllewäst mahha, nink önnista omma
hä tahtmise perrä seddä hulga kog,
godust; olle se Rahwa kesken, ni kui
sa wannast kesk Israeli Lagrin ol,
lit, nink lasse se auwustus, kumb nei,
de een käuwe, hä meile paista. O kige
Wäggewänne Isand Jummal! Kae nei,
de Israeli Laste päle; künita wäljä
omma Kät neide Lunnamises, kumb
mitte lühhembar ei olle jänu, et se es
wois awwitada, nink känä omme
kõrwu, kumma ei olle paksus lännu,
et nemmä es saas kuulma. Meije
— Iruud — Kittäme

Kittäme Sinno Sinne Kige imme cest,
kumb meile Sinno pühkä Sönnan alle
hojetu om. Sinna wöttit omma Sul,
last Abrahami ommaast Esä maast,
nink kutsit teddä ütte Ma sisse, kun
temmä ütse wöras olli, nink annit tem,
mäle se lomu wannause wasta ütte Poja,
kummaast Sinna ütte Semend towotit,
kumma läbbi, nink kumma sissen kik
Rahwas Kige ma pääl piddi önnistetus
sama. Läbbi immelikko hallestuse,
läbbi immelikko säädmise Sinno ette näg,
gemisen, ollet Sinna neid nink neide Lat,
fi hoidnu, kui neil Sinno kaitsmist wa,
ja olli. Sinno Käsi olli neide abbis wäl,
jä künitetu. Sinno tarkuse perrä kut,
sit Sinna neid ütte Ma sisse, kun nem,
mä ütse Säetu aiga Sullase põlwen ol,
liwa. Nink sääl Isand önnistit Sin,
na neid. Sinna es wuneta mitte ärrä
omma

9
omma towotust, enge Kige neide wasta
pannemise man, kaswatit Sinna neid
üttes sures Rahwas; nink kui se säetu
aig olli tuhnu, nink selsamal tiimil
kumba Sinna ollit säätnu, mötllit
Sinna omma towotuse päle, nink
pästit neid ärrä. Nink Sinna töi,
jet neid ütse wäggewä Käega wäljä
Egipti Maalt, Sinna lahutatit wer,
rewät Merd üttest ärrä, et Sinno
Israel wois ülle tulla. Neide wain,
lassi, kumma neide perrä tulliwa,
mattit Sinna se süggäwuse sisse, se,
ni kui Sinno Rahwas kuiwa Jalla,
ga ülle tulli, nink Sinnule Kittuse
Laulo laul. Nink nemmä panni,
wa jälle Sinnule wasta, nink Sinna
weddäsit neid ümbre ütten perrätun
Lanen; nink siski kannit Sinna neid
Adleri Siwu pääl, nink ollet neid
hoidnu

hoidnu kui omma Silmä terrä. Kui
käl Sinno õige kohkus neid om löid-
nu, olli siski Sinno õigus läbbi hal-
lestuse wähhöntetu; eäle es nuhtle
Sinna neid, ni kui neide patta seddä
olliwa ärrä teninu. Wimäte perräst
nelli kümme ajastaiga, töjet Sinna
neid se Ma sise, kumba Sinna neile
ollit walmistaru, nink lassit neide
wainlassi neide een saddata. Sääl
palsiwa nemmä Sinno pole, nink tasi-
wa Sinno liggi ollemist, seni kui Sinna
seddä wimäte pidit taggasi tömbama,
nink neid neide wainlaste kätte andma.
Nink siski, pästit Sinna neid säetu ajal
neide käest ärrä. Nemmä tejewä pat-
tu Sinno wasta jälle nink jälle, nink sai-
jewa jälle nink jälle ikke alla. Nink
jälle pästit Sinna neid. Sinno ette
kulutamise läbbi olliwa nemmä säitse
kümme

kümme ajastaiga wargin; Ent Sin-
na ollit usutaw, o Jummal! nink
kui se säetu aig mödä olli, lähhätit
Sinna ommi Sullasid, neile saatjas,
Sinno towotuse perrä töjet Sinna
neid jälle omma Ma sise, nink Sinno
Templi sai neile jälle ülles ehitetus.
Se Ma sisen jäjewa nemmä, mon-
ne suggutse ette tullemise man, pal-
jo ajastaigu, seni kui wimäte se
Roma Rahwas, läbbi Sinno perrä
andmise, neide ülle woimust saije-
wa, nink seddä wallitusse Keppi Ju-
da Rahwa käest ärrä wöttiwa. O
Isand Jummal! Sinna ollet üttelnu
omman Sönnan, et sis üts immelik
Inniminne Ma päle saas tullemä.
Isand, oppa meid, kuis meije seddä In-
nimist peäme kaema. Sinna pillasit
neid ümbre kautu lajale; nink se päi-
wari

wäni ei olle neil üttele Preestrit, üttele
ke ohwrit, üttele Templit, nink ei woi
Sinno Sinno sädukse perrä orjada.
Ent Sinna ollet towotanu, et Israel
Isandan läbbi üttele iggäwetse önnis-
tusse önsas peäp sama. Lasse se
päiw, o Jummal; se allustus neide
ärrälunnastamisest olla. Süüd.
Sinna Jummal kige ülle Jummal,
nink walgus kigest walgusfest, päis-
ta makha meije söämide päle, nink
aja ärrä neid umbusu pilwi nink
teedimatta ollemist, nink kinke meile
seddä usku Sinno sisse, kumb Sinno
Sullasel Abrahamil olli. Sinna üt-
tit Abrahamile: „Sinno Nimmel
peäwä kik Rahwas Ma pääl önnis-
tetu ollema“. Paljo omma ülles tös-
nu, kumma omma üttelnu, et nem-
mä se towotetu Semen olles, nink
nemmä es olle mitte; ent sis olli üts
Mees, kumb sel körral kui se wal-
litusse Kep ärrä woeti, Suurt im
meteggo

10
meteggo teggi, kummast ne Juda Rah-
was es si tunnistaja omma. Oppa meid
Isand! kui meije seddä Meest peäme
kaema. Kui Temmä se Messias om, o
Jummal! anna meile, et meije Temmä
sisse ussione. Jookhata meid kige tötte
sisse, oppa meid Sinno Sinna moistma,
nink Sinno perrält peäp se auw olle-
ma. O Isand, ni kui se täämbäne päiw,
minno sündimise päiw om, sis lasse sed-
dä ka üttele sündimise päiwäs Tuhhan-
dille olla, nink lasse Sinno Israelile tääm-
bä Sinno liggi ollemist üttele es sierrälik-
ko wisiga tutwas sada. Kule meid,
O Abrahami, Isaki nink Jakkopi
Jummal! Nink te ennämb meile
waisille ilmauw wota Paggana Lat-
sille, ent weel ennämb Sinno wan-
na Israelile, Sinno armsa Juda
Rahwale, ennämb kui meije palle-
me nink moistame.

— Digl —
Isä

Issä meije, ke Sinna ollet taiwan,
Tunnistus.

Sink läbbi Sinno Seemne peäwä kik
Rahwas Ma pääl önnistetü ollema.

1. Mos. 22, 18.

Kittetu olgo se Abrahami Jummal, se
auwolikko näggemisse eest, kumb
mulle ~~meid~~ ^{meid} omantu! Tuhhanda sest
ärrä pillatu suggust, Juda Rahwast,
nink ei mitte Juda Rahwast, omma
sien paigan kokko tulnu, Jummal
Sonna kuulma. Olles mulle se wäg
gewänne Waim, minno susen jõudo
annas, usutawalt Juttustada, nink
et teije Söäme saas ülles auwatus,
hä tahtmissoga waista wötta. Teije
pattatse Paggana suggust, teije sate
täämbä, sen man ollemissen üttest
auwolikkust Rahwast, kõrgest au
wustetus. Kaege henneste een seddä
wanna Jummal Israel, möttelke
omma allandusse päle, auwustake
neide

neide een ollemist. Sinna wanna 11
Jummal Israel, meije kaeme sinno
päle, üttest sinna pole tömbawa römo
nink auwo andmissoga, nink ei häb.
bene hendä mitte, seddä suurt wahhet
Sinno nink meije wahhel ülles tunnis
tada. Meije een olleja, kumma Sin
no kõrgest tullekit ärrä unnetiwa, om
ma ehk Sinno pahhandanu; ent meije
laidame neide teggo, nink takhas sed
dä hä melega, kätte wörra allandussen
ärrä tasuta. Teije ollete ne perrän
tullesja, sest wannast ärrä wallitsetu
Jummal Rahwast; meije olleme wö
ra Jummal orjaja nink Paggana
latse, kumma olliwa ärrä heidetu.
Teile olli usuta, mes Jummal olli
könnelnu, kui meije wannamba ilm
teedmatta ümbre essiwa, nink tund
missa pudusse perräst hukatussen
olliwa. Ommete pallsiwa teije Wan
namba meije eest, nink meije takhas
hä

liä melega temmoliikkult neide jälgi per-
rä tetta, nink teije kige parrembat ofsi.
Sink sest ajamisest sünnip se, et min-
na kölbmatta waggel teile julgu, tääm-
bä seddä Isanda Sõuna Juttustada.
Ei mitte, et minna tarkemb olles, kui tei-
je; ei mitte, minna olle üts waene lats,
kumb täämbä katskümmerd ajastaiga
täüs wanna saap; ent mulle om Sõa-
men tunnistus ommast nõrkusest, et
minna woi neid halli nink wannu joh-
hatada, minna palle sõamelikkult Is-
sanda pole, et Temmä minno Su nink
tarkus olles. Sest et minna sünni üt-
te hulga Juda Rahwa een saisa, kumbe
seän paljo opnu mehke omma, sis woi
kül wota, et minna neidega üt-
te opnu wisi pääl kõnneles. Seddä ei woi ma
mitte tetta, seddä tunnistu minna ok-
walikkult teije een, et minna üt-
teke töist keeld ei moista, kui seddä Englan-
di keeld. Seperräst ofsi minna teije
käest

12
käest kannatust, kui neide Hebreä Nim-
me mäletusse, minno kõnne perrä püdu-
lise olles, nink üttelise palle minna him-
molikko kuulmist, seperräst et minna
seddä oppust sest Ramatuft kige woi-
molikko selguse, nink üt-
te polelikko ollemis-
sega läbbi kae, tahha minna nüüd pel-
jo nink wärrisemisega se asja päle
tulla.

Se ei sa kül, ni kui ma arwa, mitte
ni wäega waja ollema, seddä seltsi,
neide ette tulnu asju tähhele panne-
misega tutwas tetta, kumma üt-
ten näütmisses, sest armolikkust to-
wotusest meije tunnistusen näütwa
ollewat. Ent ommete neide perräst;
keä wahhest ilma oppetamatta sest
woiwa olla, ei sa neile mitte üts lüh-
hikenne Meelde algatamine ilma
kaswota ollema. Perräst seddä kui
Jummal Abrahami omma Esä Ma-
sisest üt-
te wõra Ma sisse olli tonu,
towot

— juur —

towot Temmä temmäle ütte Poiga,
kummaast ütts suur arw temmä perrän
tullewast suggust piddi tullemä; et kül
Abraham tol kõrral Sädda ajastaiga
wannä olli, nink Sara Lomo saisuusse
perrä Lätsi sünnidada ammo ülle olli
ellänu. Abraham usk Jummalat;
ent Sara olli sest ni paljo kawwen sed..
dä ette tullemist töttes arwata, et temmä
koggonist se towotusse ülle olli naarnu,
nink omman umbusun üttel: „Kas
minna peä ütte Poiga sünnitama?“
nink siiki sai Sara man se towotus töt..
tes, nink sünnit Abrahamile omman
suren wannausen, säetu ajal, kumba
Jummal ette olli ärrä üttelnu, ütte
Poiga, kumma suggust se Messias
essi piddi tullemä. Weel ennämb Abra
hami ussu kiisamisses, üttel Jummal
temmäle, kui Isak surembas olli kaswa
nu: „Wotta nüüd omma Poiga, sinna
ainust Poiga, keddä sinna armastat,
nink

nink minne Morija Mäele, n. ohw. 13
ritse teddä sääl pallutusse ohwis se
Mäe pääl, kumba minna sulle üttele.“
Se wagga mees tösfi hommungutt
warra ülles, wöt omma Poiga nink mes
ohwri tarbis waja olli hennesega,
nink läts reisi päle. Kolmandel päi..
wäl töt temmä omme silmi ülles, o
wallus näggeminne! temmä näggi
seddä paiga kawwest, kun temmä
lambakenne piddi Werristama. Mä..
räne immetellemise wäärt usk,
kumb tälle jõudo and, ommete Jum..
mala käsfo päle kawwemballe minnä,
seni kõnneli se lomo helli, ni kui se
kiisaja Siug, et wois kaeta teddä ilm
Sönnä kuulmatar tetta. Ent se Loom
kumb jo kui werrest Filku, sai weel
ütte hawa; sest kui nemmä kattakes..
se lätsiwa, üttel Isak: Minno Esfä!
nink temmä koste: sin ma olle, minno
Poig. Nink temmä üttele: Kae sin
om

om Tuld nink puid, kus om se lammas
pallotusse ohwris? Abraham koste:
Minno Poig, Jummal saap holitsema
ütte lammas pallotusse ohwris. Mes
om ta küel se küsimisse man tund nu!
Kui rase se woi temmäle olla, neid
Silmä pissarit taggasi hoida, Kum,
ma temmä Silmist wäljä tükrewa!
„O armas lats, Sinna ei tija mitte,
mes mul om tetta; Sinna ollet se
Woon; Sinno armsa rinna sisse
peä minna seddä Surmajat wäist
pistma.“ Temmä lits seddä Surma-
jat möttet mahha, nink jäi kind,
mas omma Te pääl. Wimäte sai,
wa nemmä se paiga päle. Abra-
ham teggi sinnä ütte Altari, nink
sääd neid puid Kõrra päle; nink
kõit omma Poiga kinni nink pand
teddä puije päle. Se surmaja wäit,
sega künit temmä omma kät
wäljä, nink takit omma Poiga ärra
tappa.

14
tappa. O Abraham! peä kinni. Kui
sinno usk lomo wasta kuulmatta om,
sis kule üts Silmä pilk mes se moistus
tahkap üttelda. „Kas sinna ei peä pal-
jo Rahwa Esä ollema? Kas Sulle ei
olle ütteldu: Isakin peäp sinno Semen
Önnistetu ollema? Kui woip se Jum-
mala ette kuulutamine täütetus sada,
kui Isak ilma latsita ärrä kolep? är-
rä seperräst se wäitsega, nink lasse sin-
no kige armsamb ello jädä.“ Ent ei,
se Jummal Mees kuuld seddä taiwa-
likko helli, nink nüüd näete seddä
Poiga, seddä towotetu Poiga walmis,
Surma läbbi pistmist wasta wötman.
Ent sel Silma pilgul hoigas teddä se
Issanda Engel Taiwast: „Ürrä pista
mitte omma kät se poisikesse külge,
nink ärrä tekko temmäle muddake;
Sest nüüd tija minna, et sa Jummalat
pelgat, nink ei olle ommale ainule
Poiale armo andnu minno perräst!“

Sis tōst Abraham omme silmi üllēs, nink
näggi ütte oinast hennese taggan, ütten
Wōsfun Sarwi pitti kinni ollewat, nink
läts sinna nink wōt seddä oinast, nink
ohwrits seddä pallutusse ohwris henne,
se Poja asemelle. Sink se Isanda
Engel hōikas Abrahami jälle taiwast,
nink üttel: „Minna olle hennese man
wandnu, üttelep se Isand, sest et sa sed,
dä ollet tennu, nink ei olle ommale
ainule Pojale armo andnu, si tahha
minna sinno Semend önnistada nink
paljo tetta, ni kui tähti taiwan, nink
Liwa merre weren, nink sinno Semen
peäp Wainlaste Wärräjid perrima!
Sink nüüd tullep se saur towotus:
„läbbi sinno Seemne peäp kik Rahwas
Ma pääl önnistetu ollema! Se towo-
tus sündi Abrahami man, se ärrä
Wallitsetu Mehke man, kumb Juda
Rahwale nink kigile auwolik om,
nink keddä Jummal esi hämelega
auwust.

15
auwust. Temmä nimmi olli algmisen
Abram, se wäggew Esä; ent Jummal
käänd seddä nimme Abraham, „sest
minna olle sinno tennu paljo Rahwa
Esäs! Se es woi mitte temmäst temmä
perrän tullejide päle Lihha perrä üttel,
dus sada, sest temmä olli ennege Esä
üttest Rahwast; Seperräst peäp se kül
se waimolikko suggu päle tähhenda,
ma, kumb sest Seemnest ette peäp
tullema, kumma läbbi kik Rahwas
Ma pääl peäwa önnistetus sama.
Meije olleme tejege üttele meile pääl,
Abrahami ette kōisi, „kiki uskijide Es-
säs nimmitada. „Kui wäega temmä
seddä nimme wäärt om, kuleme sest
mes jo temmäst om ütteledu; ei mitte
et temmä se ussu allustaja olles, ehk
se kinnitus sest, enge et temmä ki,
ge Jumimiste seäst se kige kōwwemb
nink läbbi kiusatuse usk olli; nink et
teje temmä Latse Lihha perrä ollete,
Sis

sis palte minna Jummalat, et ka teije
temmä ussu perrä tulles. Temmä saap
ka „Jummala Söbrar“ kutsutus, se kige
ausamb nimmitäminne, kumb eäle üttele
Innimiselle om mannu painu. Särätse
Söbruse perräst auwust Jummal tedda
Söämelikko uskmissega, ni et Temmä ka
enne neid Linu Sodomat nink Komorrat
es takha ärrä häctada, seni kui Temmä
tälle omma möttet olli awwaldanu: „Kui
wois minna Abrahamile teedmatta jätta,
mes minna tee.“ „Kül nimmitap temmä
Salomoni kõrgen laulun omma Rah-
wast, kik üttele kokko, Söbrar, ni kui
Temmä üttelep: „Söge, minno armsa,
nink joge minno Söbra, ja sage joo-
nus.“ Ent eäle es könnele Temmä mit-
te üttele ainuga, särätse usutawussega,
kui Abrahamiga. Se Juda Suggu, kui
lomolik perrän tulles sest uskjust
Abrahamist, sest Jummala Söbrast,
kä omma Palge näo pääl neid tähti
sest

16
sest kõrgest Suggu harrust kannap, neile
ei kaswa sest kül ^{mitte} wäikest auwo, ökwa
sefamma asja perräst. Se kige allamb
Juda Rahwast, sel om, sel wisil, ennamb
auwo, kui kige surembal würstil; ütlik
Kuninglik Suggu ei woi ni kawwete
taggasi kaetus sada, ütlike Kuningas
Ma pääl, temmä olgo ni kõrg kui ta
eäle om, ei woi henda särätsest surest
saarnausest kitta. Märäne Södda
mees woip Tawida saarnane olla?
Kelles om Salomoni tarkusse saarnaus,
ehk temmä Rikkus? nink ne olliwa,
oh Juda Rahwas, teije een olleja, ni
kui ka paljo Trohweti nink Kunnin-
ga, kenne nimme Jummal esfi kige
kõrgemba tähendamissega om al-
lahoidnu, et nemmä iggäwettes mä-
letusfes jäwä. Kui meije pattatse
Paggana Suggust teid üttele wisil ni
kui Kuningit ei auwusta, nink
hendit teije sullasis ei arwa, sis te-
me

me omma tunnistust sest ilm auwotus.
Teije Suggu olli üts kõrd se auw nink
hirm kigel ilmal, ehk kül se auw
teil ennämb ei olle, sis olles se meile
ommete häbbis, teid ärrä põlge;
sest se kige kõrgemb auw teije Sug,
gul om ilm hukkaminnematta, se
Abrahami Semen, kumma läbbi
kik Rahtwas Ma pääl peäwä on,
nistetus sama.

Se Sõnna Seme, hoijap seddä tun,
nistust ütte Suggu karro päle kor,
ko, ehk weel ennämb ütte. Junni
müse päle, ütelda, se Messia päle,
ent se õnnistus om meile kigile, ki,
gile keä uskwa. Nimmitake meid
kül Paggana Pennis, kui teije
tahkate, meije olleme ne, nink se
kige teotalikkumb nimmitamin,
ne, ei olle meile mitte ni halw; ent
ärge lahutage meid mitte sest õn,
nistusfest wäljä, kumb se [tun,
nistusfest]

17
nistusfest) nink towatusse sisse om pan,
tu. Oh meije lotame seddä iggäwest
änstust läbbi se Abrahami Seemne,
läbbi se Messia; nink Temmä om,
ni kui meije usume, jo tulnu, nink
meije ei tohki ennämb töist oota,
ehk loota. Sest mötlete teije katsite;
seddä ussu minna kindmast. Kui
minnul kõwwerus om, se ülle peap
Gummal mulle täämbä tunnistust
andma! O anna mulle tunnistust
se kaggodusse een; Ent lasse ka Sin,
no Israel, kui se kõwwerus neide
pool om, Sinno töttelikko wallitus,
se alla hendä allandada, et meije
mitte kawwempiddi ennämb lahhu,
tetus es jääs, enge kik seddä Gum,
mala auwo sen towotetu Seemnen
tunnes. Laskem meid sis ütte ussu,
tawa õgwalikko melega neid kolm
türki läbbi kaeda: Eddimält, kias
se Messias om tötteste tulnu?
Töiselt,

Tiselt, kunnas se om sündinu, kes
om se Messias? nink kolmandelt,
Märräst õnnistust sawa ne Rah,
was Temmä läbbi maitsma?

Esmält, om se Messias jo tulnu?
Minnul om se selge, et se om sündi,
uu, nink tunnustuses tahha minna,
ehk ma kül ütš Lats sen tundmisen
olle, Nelli kirja tunnustust ette pan,
na, kumma minnule selgede seddä
näütwa; Tarkemba miške woiwa
ehk neid Tuhhat ette panna. Seddä
eddimäst löwwate teje 49. Pätükkin
1. Mos. R. kun Jakkop, kui Temmä
omme Poige õnnist, Juda päle
pand: "Judas, sinna ollet, sinno
sawa sinno wellitse auwustama,
nink sinno käsfi saap sinno wain
laste kala pääl ollema; sinno ette
sawa sinno Esä Latsse kummarta
ma. Judas om ütš noor Löwwi, sin
na ollet kõrgede tulnu minno Poig,
läbbi

18
läbbi ärrä wäärmisse; Ja heidap kum,
marussi mahka ja temmä om jänu kind,
mäst saisma kui Löwwi nink ni kui
Emmäne Löwwi; kes woip temmä was,
ta saista? Ei peä wallitsusse kep mitte
Judast ärrä lahkuma, ei ka käsfo and,
ja temmä jalgu alt, seni kui Silo se
Rakho saatja om tulnu; nink felle
külge sawa ne Rahwas jäma." Ilma
et meije se weidi ette käändmisse päle
kaeme, mes teije Rahwas sest ärrä
selletamisest neist lõnnust, ette käänd,
wa, laske meid enne ütš Silmä pilk
esfi seddä kõnnet sõamitte wötta, ne
tarka nink moistlikko mehke, ni
kui teije, teedwa, et kik ette käändmis,
se särätšel wisil ennego hennese läbbi
awwitamine om. Seddä anna min,
na perrä, et se Hebroa kele lõnna,
kumba meije wallitsusse keppis sehk
Zeptris) nimmitame, ni kui teije üt,
lede, et se ütš witsa tähendas, sis om
onime

ommete ilm katsite mötlematta, et se
üts wits ehk wallitsuse kep peap
ollemä, ei mitte oht ehk hädda. Se
kulus selgest sest, mer seddämaid se
päle tullep: "Ei ka kässo andja tem
mä jalgu alt;" Teije esfi ei salga
mitte, et se Sönnä (Meister) Englan
di Pibli sisen, kässo andja, öigede
om ärrä tõlgitu; ni et meijõ ^{ka} seddä
Sönnä (Zepter) ehk wallitsuse kep,
mahha jättäs, ommete ki om se mois
tus. Awwalik, et se wallitsuse woi
mus ei peä mitte Judast lahkuma
seni kui Silos Önnisteggija tullep.
Ent Judas ehk Judalisse ei wallitse
mitte ennämb, se wallitsuse kep om
ärrä lahkunu. Minna ei tahha kül
seddä offi, ökwa seddä aiga ärrä
üttelda, künnas se ärrä lahkuminne
om sündinu; teije ollete paljo targem
ba kui minna, nink tijaate parremb
kui minna teile wois üttelda. Mink
paal

19
pääal minna kindmast saisa om se, et se
wallitsus om ärrä lahkunu, nink et tei
je man üttele tähte Kuninglikkust,
Preestrerikkust ehk Sugguharrust
ennämb nättä ei olle, nink koggonist
ärrä kadonu om. Liggi 1800 ajaštai
ga om Jerusalem ärrä häetetu, nink
sest Kuninglikkust auwust ei olle
üttele jälge ülle jänu, ei olle ka kige
wähhämbat lotust et se jälle saes kör
da satetus. Kas se om ni, ehk ei olle
se ni? Kas teil om üts Kuningas,
ehk ei olle teil üttele Kuningat? Kus
om teije kässo andja? Kus om teije
tundminne, märatsest Sugguharrust
teije ollete? Minna küssi se kige tar
gamba Judalisse käest, et teije mulle
ütles, kes teist om Juda Suggust, ehk
kes om Seiwi Suggust, ehk märat
sest Sugguharrust teminä om. Ent
seddä tijaate teije kik, et se wallitsus
se kep om Judast ärrä lahkunu.

nink temmä käsö andja temma jal,
gu alt. Se päle tullep sis, kas peäs, se
ilm muutmatta Jummal omma to,
wotust ollema taggasi wötnu, ehk
et se Silo (Önnisteggija) om tulnu.
Teje tija te ka, et sel ajal, kui se wal,
litsusse kep om ärrä lahkunu, om
üts kindma Mees ilma pääl olnu, nink
perräst Jerusalemin Risti külge Nag,
latu, nink et sel ajal teje suggu Rah,
was paljo seddä Mesiat ootüwa;
kias se ei olle töisi? ent kui teje ei us,
fa, et Silo (Önnisteggija) om tulnu,
melles teje sis ütlete, et teje seddä to,
wotust usute, kumb, kui temmä es
oller tulnu, mitte töisi ei olle?

Se toine ülles näütminne, kumba
minna sa näütma, om üts kottus Tani
eli Ramatur 9 Pätükkin: „Säitse „
kümme nädälid omma säetu ülle
sinno Rahwa, nink ülle sinno pühkä
Lina, perräst peap se ülleast minne
ärrä

20
ärrä keeldama, nink pattu ärrä löppe,
tama nink ülle kohkus ärrä leppiteta,
ma, nink iggäwenne öigus sadetama,
nink näggeminne ja Prohweti kulu,
taminne peap kui Pitsatiga kinni
pantus sama, nink seddä kige püh,
hämbat peap wojetama. Sis tija nüüd
nink panne tähhele; sest ajast sani,
kui käsk wäljä lät, et Jerusalem pe,
ap jälle ehhitetus sama, Messiaft sest
würstist sani, omma säitse nädälit,
nink kuuskümmend kats nädälit,
peäwa hulitse ja krawi jälle ülles
tettus sama, ja se kik kurbuse ajal.
Nink perräst kuuskümmend kats näd,
dälit peap Messias ärrä kaotetus sa,
ma— kuulge seddä, teje Juda Rah,
was? se Messias saap ärrä häwitetus,
ei mitte kül Temmä hennese perräst.
Nink üts würsti Rahwas saap tulle,
ma, nink seddä Lina nink pühkä pai,
ga ärrä häwitama, et temmä otfa
saap,

saap, ni kui läbbi We-woo, nink jääp
söddimise otsani perrätus. Temmä saap
mitma perräst sädust kinnitama ütte
näddäli. Nink pole näddäli sisen saap
tappa nink Ruuwa ohwer mahha jämä,
ja ärrä häwitaja peäp tullemä kirm,
sa wäe hulgaga, nink se om kinnitetu,
et se saap wäljä kallatus neide päle,
kes peäwa sama ärrä häwitetus!!
Teje pannete omme oppetajit nink
neide käskmisi ennämb tähkele, kui
Jummalat nink Temmä säduksi. Üts
teje oppetajist om suurt luannet se
päle pandnu, kes peär julguma seddä
riiga Messia tullemisest wäljä arwa,
ta; temmä söwwap et sel peäs temmä
sissekond wäljä puutatus fama. Neil
om selge tunnistus, et Temmä om tul,
nu, nink lootwa se ähwärdamisega
teid fest tötte perrä nõudmisest ärrä
heiditada; minno ei peä nemmä mitte
ärrä heiditama. Minna olle weel
noor,

21
Noor, nink ei olle ka ni oppetetu, et minna
wois ni kindma wäljä arwamisese päle
hendä sise laske; Ent minna küski se kige
suremba opnu Juda mehke käest, kas ei
olle ne säitse kümmeend ajaastaja näd,
dälit jo ammo möda, nink seperrän,
kas ei olle jo Messias tulnu, nink peäp jo
ollemä ärrä häwitedu, ni kui se tedä ann,
minne seddä tedä annap? Säitse küm
mend ajaastaja näddälit omma 490 ajaas
taiga. Ehk ei woi se wahhest ni kindmast
ütteldus sada, määrätsel ajal ne näddä,
ti omma alluust wötwa, mönne ar,
wawa seddä, töise töist aiga. Ent se om
ilm asjanda; sest om kül, nemmä omma
ammo möda. Se tunnistus üttelep: „Säit
se kümmeend näddälit om säctu, si saap
se ülle kohkus ärrä keeldama, ja pat,
tu ärrä löppetetus, nink iggäwenne öi,
gus totus fama (kes woip seddä iggä,
west öigust tuuwa, kui se iggäwen,
ne Jummal?) Nink Prohweti Sön,
na

na peap kui Pitsatiga kinnitetus sa-
ma, ja se kige pühkamb peap woije-
tus sama! Ne kige ennamba teist
sawa perrä andma, et sün se könne
Messiast sest würstist om; nink kui
teije ka perrä es annas, sis fate teije
ommete tunnistama, et neide perrän
tullewide Wärsse sissen, kw selgede saap
nimmitetus, et temmäst se könne peap
ollema. „ Sest. ajast, kui käsk wäljä
läät, et Jerusalemi peap jälle ehkite-
tus sama, Messiast sest würstist
fani, omma Saitse nädälit ja 62
nädälit.“ Teije omma oppetaja
woissi, kui nemmä tahkas, seddä ar-
wo parremb ärrä arwata, kui min-
na. Ent minna küssi teije soäme
teedmise perrä; kas mitte sel ajal,
kui ne Saitse kümme nädälit
omma otja liggi sawa, iits tähhe-
le pannemise wäärt Inniminne
säääl es olle, kes henda Messia üt-
tel

22
tel ollewat; nink weel ennamb, kas
mitte paljo teije Rahwas Temmä
perrän käüjä es olle, nink kas mitte
teije wannamba seddä Innimist ei
olle ärrä häwitatu, ni kui sest
saap üteldus: „ Se Messias saap är-
rä häwitetus, ent ei mitte es si hen-
nese perräst.“ Nink minna küssi weel,
kas temmä omman Surman waljä es
höiga: „ Se om ärrä täütetu!“ perräst
seddä kui se om sündinu, „ tullep ütte
würsti Rahwas nink rikkup seddä
Lina ärrä!“ Küüd tyäte teije kik,
et se Jerusalemist om mötteltu;
pange ennege häste stähhele, temmä
ärrä häwidamisest ei könne da en-
ne, kui Messia ärrä häwitamisest
saap mälletetus. Ent mes saggutse
würsti Rahwas se om, kumb saap
tullemä? Kas se ei olle Roma würsti
Rahwas? Kas ne es olle Romalisse,
kes teije Lina ärrä häwitiwa, nink
teije

— Jinn —

teje Rahwast paljas tejewä? „Nink
Söödamisje otsani saap temmä perrä,
tus jämä! Tuhkanda ja ütlematta
paljo teje Ma Rahwast saiwa är-
rä tappetus, ni kui Josef sest tēda
annap, sen Soan; se Ma jäje hirm-
saste perrätus, nink om ka seni päi-
wäni jänu. Ent pandge tähhele,
Messias piddi ärrä häwitetus sama,
enne kui se Würst piddi tullemä
nink teje Lina ärrä rikma. Nüüd
om Jerusaleem ärrä rikkutu; sis
om ka Messias ärrä häwitetu. Mes-
perräst, o Juda Rahwas, takhate
teje umbusju läbbi hendä larke-
petta? Mes perräst pannete teje
ommi Silmi se selge walguse was-
ta kinni? Enne peäp Messias ärrä
häwitetus sama; nink sis perrän
seddä, sawa ne Romalisse tullemä
nink teje Lina ärrä rikma. Kas
Jerusaleem om ärrä rikkutu, ehk ei
olle

23
olle se sündinu? Temmä om ärrä
rikkutu, nink teje Rahwas omma,
täambä päiwäni, Kige Ma ilma-
sisse lajale pillatu.

Jummala towotuse ei woi eäle pu-
dulises jädä; nink se om seperräst il-
ma asjanda, et teje ütlete, et teje pat-
tu olles seddä täütmist keelnu. Sis ei
olle mitte ütr tükki, enge ütr kindma
towotus: „Säitse Näddälit omma kin-
ni säetu, Messias peäp ärrä häwite-
tus sama.“ Kui Israeli Rahwas Egip-
ti maal olliwa, nink se aig tulli, kui
Jummal neid omma towotuse perrä
taht ärrä päästä, es kelä neide ilm-
auwota olleminne tēddä sest mitte,
et Temmä olles ilm usutawas sanu,
Temmä tōi neid wäljä sel sammal
ööl; nink ne Säitsekümmend Näddä-
lit piddiwa möda ollema, ilma et
se Messias olles tulnu?

Ent weel saap pikkembalt üttel-
tus: „

tus: „Se Messias wõttap sädust kind,
mas tetta mitma perräst ütte ajafta,
ja näddäli, se om Saitse ajaftaiga,
nink kesk näddälil löppep tappa
ja Ruuwa ohwer ärrä.“ Se Mesfi,
as ker Temmäga om, saap seddä Gum,
mala sädust teje wannambidega,
hennese perräst, ilm ärrä salgamatta
immeteoga, ni kui ka omma ello nink
oppusfega, kindmast kinnitama.
„Nink kesk näddälil,“ se om, pool
neljat ajaftaiga perräst omma Amme,
ti allurtust, nink säduse kinnitust,
„Saap Temmä tappa nink Ruuwa ohw,
rit otsa teggema.“ Ilma katsite mötle,
matta tahhap se ni paljo ütelda: läbbi
se, et temmä om ärrä häwidetu, ei mit,
te esi hennese perräst, enge ohwir kige
Rakwa perräst, saap temmä läbbi se
ohwri omma Nöüwo täütma, nink kik
mu ohwri nink Ruuwa ohwri nink
ne wäljüst poolt orjuse säduse ärrä
häetama

24
häetama; kumb ütts een kojo olli, mes
saap ärrä woetus kui se Maja walmis
om. Meje peäme seddä meelde alga,
tama, et se tähhele pannemisse wäärt
Mees, kumb sel ajal elli, kui ne Saitse
kümmeend näddälit otsa olliwa sanu,
paljo immet teggi, nink se om kind,
ma, et Temmä se Messias olli; ja, et
Temmä om ärrä häwidetu pool neljat
ajaftaiga perräst Temmä Juttuse pid,
dämise allurtust, nink et Temmä surm
sel öddanga ohwri ajal päle tuli; ni
et mönne arwawa, et Temmä om sel
silma pilgul, kui ne Saitse kümmeend
Näddälit otsa lätsiwa, omma perrä,
mast kõngo tõmbamist tennu, sel öd,
dango ohwri ajal, kui se Engel Tari,
eliga kõnnel.

Se kolmas kirja tunnistus, kumba
minna ette säe, löwwäte teje wijendan
pätükkin Prohweti Mika Ramatun:
„Nink sinna Petlehem Ewrata, kes
sinna

Siina wähhämb ollet tuhhanda Juda se,
äct, sinnust peäp mulle wäljä tulles
Wallitseja Israelin; ja temmä wäljä
minnemise omma wannast iggäwetst
ajast." Et sün se kōnne Messiact om nink
et temmä sündimise paik tedä andas,
seddä tunnista wa ne Juda Rahwas es,
si; kui Herodes se sündimise paiga
perrä kullel, kostsiwa ne Preestri
nink kirja tundja, et se Juda Maal
Petlehemmin olles, nink kinnitiwa
seddä se een kulutamise päle. Kui
se piddi sama täütetus, saad Jum..
mal, et keisrist käsk wäljä läts, et
kik se ma piddi sama ülles kirjoto..
tus; se tarbis sai käsk kigile omma
sündimise paiga minna. Josef läts,
sest et temmä Tawida koast olli,
Petlehemmi, kün Jesus sai sündinut;
sen ülles tähhendamisen kirjotamis..
se man, om sanu ütse selge tunnistus
temmä sagguharrust, nink seddämaid
sai

25
sai se een kuludamine täütetus. Kus
om Petlehem nüüd? Säält peäp, teije om,
me oppetajide perrä, se Messias tulles.
Petlehemmi ei olle ennämb, nink ni om
se Messias jo tulnu. Jerusalemmi ei
olle ennämb, Petlehemmi ei olle ennämb,
ni ehk ei woi se enne kulutamine täü..
tetus sada, ehk om se jo täütetu;," Sest
sinnust peäp mulle tulles, kes Isra..
eli saap wallitsema;" Temmä peäp
minnuust wäljä minnema, nink sed..
dä tööd teggema, mes temmä om ette
wötnu, nink jälle minno mannu tul..
lema." Seperräst tahkap ta neid an..
da waiwata, sest ajast fani, kui se
om laste sanu, kes peäp laste fama;
seni kui temmä töise wellitse, jälle
käändwa Israeli laste seltsi." Min..
na ei woi tedä, kuis teije seddä kottust
selledate; Minna moista seddä ni, et
Israel saap waiwatus, seni kui Pag..
ganide täurweus om sisse lānnu. Sis
saap
— laubb. —

saap se terwe Israel seddä Mesiat tun-
nistama, nink ütte iggäwetse ärrä lun-
nastamisē läbbi onsar fama. Märätfel
ajal se kallis johtuminne saap sündima,
om Jummalalle ütfinda teda; minna
lota, et se ei olle enniämb kawwen;
minna mötle, se om wäega liggi, nink
se ke taiwan wallitsep, woip teda, kas
mitte se täämbäne päiw jo se allustus
sēt auwolinnust ajast es saas ollema,
nink kas se Juda Rahwa ümbre händ
minne se arm es olles, üttest taiwa
werest töiste, seddä armo oppust
wäljä laotada.

Se wimäne kirja tunnistus, mink
päle minna omma kōnnet pohjanda,
om kolmandan Pätükkin Prohweti
Malakia Ramatun: „Kae, ma lähkä-
ta omma Engli, ja temmä "peäp mo
palge een teed walmistama; ja pea
tullep omma Templi mannu se Is-
sand, keddä teije otseite, ja se sädusse
Engel.

26 7
Engel, keddä teije himmustate: Kae, ta tul-
lep, ütlep wäkkew Jummal, se Issand Is-
saot. Sega köüta minna konko ütte tun-
nistust, Prohweti Aggai Ramatust 12. pä-
tükkin, Minna takha kik pagganid
pama wärrisema; si peäp tullema kige
Rahwa rōmustus, nink takha seddä,
sinnast kotta täüta auwoga, ütlep se
wäggew Jehowa. Minno perrält om
Häbbe ja Kuld ütlep se wäggew Jehowa.
Selle wimätse Koa auw peäp suremb
ollema kui sel eddimätfel, ütlep se
wäggew Jehowa. Nink selle paigale
takha minna Rakho anda, ütlep se
wäggew Jehowa! „Müüd ei olle üttele
Juda Rahwast, kes seddä perrä es peäs
andma, et se töine Tempel, keddä Seru-
babel ütles ehkit, sēt Salomoni Templist
paljo perrän olli, et seddä es woi sinna
kōrwale arwata; ehk küll Herodes seddä
töist Templit paljo illust, nink paljo se
tarbis kullut, ent siski es saisa se
temmä

temmä wäen, seddä illust tälle ande,
kumba Salomon olli andnu. Se toine
Tempel es olle se toise wašta arwata;
ent Jummal, taht omma Rahwast rö,
mustada, towot fän, et se auwustus
sest eddimätsfest ülle piddi minnema.
Sest se Isand, keddä teije ofsite, saap
omma Templi mannu tulles, se rö,
mustus, kumba se Rahwas himmus,
täp! Nink se om selge, et se Mesia
man olle minne, se Jummisses sanu
Jummal, se een kulutamise perrä,
seddä surembas arwatu auwustust
piddi saatma: Nüüd, teije Juda Rah,
was! Teije Templi om ärrä häwitetu,
nink teije ei woi ennämb moistlikkul
wisil ütte waštset oota. Kais peäp ses
se towotus täütetus sama, kui temmä
jo es olles täütetu? Kais woip se lep,
pingo Engel omma Templi tulla, kum,
ba ennämb fän ei olle? Nink se om
auwalik, et se mitte enne es piddi
ärrä.

27
ärrä häwitetus sama, kui temmä se sise
es saas tulles. Sest et ta nüüd om ärrä
häwitetu, sis peäp se Engel, se kige Rah,
wa römustus, jo sinnä sise olles tul,
nu. Se könne ei woi ennämb kolmandest
Templist olla, sest Jummal pannep kind,
mast, seddä towotust ennege se toise pä,
le: „Minna takha seddä Maja se au,
wustussega täütä;“ nink jälle: „Ka peäp
se auwustus sel wimätsel Majal suremb
olles, kui sel eddimätsel om olles.“

O teije Juda Rahwas! Kais teije
nüüd ei ussu? Kais Jummal peäs nüüd,
däke towotama, nink ei mitte tegge,
ma? Kais temmä omma towotust
woip ärrä unnetada? Kais se tütte
Jummal teile müddäke petmisega
saas ette pannema? Se olgo kawwen
temmäst ärrä; kik temmä towotusse
peäwä ilma wiwitamatta, üttele Sil,
mä pilgul ärrä täütetus sama. Ni
kui temmä om üttele, se leppin.

go Engel saap pea omma Templi
mannu tulles, sis jäge se päle, Tem-
mä om tulnu, ni kui se Isand om kön-
nelnu. Olles se wäggew Jummal teid
wois walgustada, et teije seddä kirja
tunnistust wois ärrä arwata!

Se om ommete awwalik, et, kes
se messias ka eäle om - Temmä jo
tulnu om; nink ei muud middäke
kui pimmetus nink umbusk, kum-
ma sisse Israel om saddanu, woip
neid ligutada ütte töise ootmise
päle. Kik teije lotus peap seperräst,
nüüd nink ni kui enne, ütten seggä-
missen otsa fama, seni kui teije se
mannu taggasi känäte, kust tei-
je ni hirmsaste ollete ärrä tagga-
nenu. Ent teije arwate, et teije
pattu perräst, Jummal omma to-
wotust üttes ajas olles piddänu
pikkendama. Kas se om Kunnage
Jummala wüs olnu? Kui Temmä
teile

20
teile ärrä pästemist Egijpti maalt
towot, kas Temmä es te seddä sel-
sammal ööl, ni kui Ta olli towota-
nu? Kas temmä es weä teid wäl-
jä ütte wäggewä kae läbbi, kes k
läbbi werrewa Merre, kui teije
taggan ajaja sest süggäwusest
saiwa ärrä neeltus? Kas temmä es
juhhata teid Nellikümmend Ejas,
taiga läbbi ütte perräte Lane?
Nink kas Temmä es to teid, ehk
teije kül wasta panneja ollite, se
towodetu Ma sisse? kui sis Jummal
wähkämbin esjun usutaw om ol-
nu, kas Temmä es peäs sis, Mes
seddä Messiat puttep, omma Sönnä
piddäma? Ja, temmä om omma
Sönnä piddänu, nink se Messias
om tulnu. Ent kes om se Messias?
Se juhhatap minno.

Se töise tükki päle, kumba
meije tähkele panneme: Kes om
si

sis se mesias. Minna takha sis se küs.
Simmise päle se läbbi kosta, et minna
seddä perrä kae, kenne kullen se kik
om täüdetu, mes ne Prohweti tem.
mäst omma enne kuludanu; Seper.
räst takha minna teije tähhele pan.
nemist paljo kottuste päle, Jummal
Sönnan, otši käända. Kaega Laulo
Ramatur 22. pätkkin 1. wärs: „Min,
no Jummal! minno Jummal! nink
perräst ollet Sa minno mahha jät,
nu.“ Se Sönnä omma se een ku.
lutamisje jut, nink näütwä ütte
wäega tähhelepannemisje wäärt
asja. Se Sönnä saiwa Jeesust Ma.
Zaretist wäljä üteldus, kui Temmä
Surma Madlemisen olli, nink tuh,
handa Juda Rahwast kuliwa seddä.
Luggege ka seddä katterfat nink üt.
tesfat wärsi fest sammast pätkkist:
„Kik keä minno näggewa, irwitawa
minno, nink ajawa Suud ammule
nink

29
nink rapputawa omma Pääd.
Temmä om iks omma asja Jehowa
päle weritanu, se pätko teddä, tem.
mä kisko teddä häddäst wäljä, kui
temmääl hä meel temmäst om.“ Ka ne
Sönnä saiwa neist kaejist wäljä üt.
teldus, teotusse felle Inimisel, ke
saäl Risti pääl poije. 15 uor wär.
sin üteldus: „Minna olle wäljä
waltetu kui Wessi, nink kik minno
Lukonti omma üttest ärrä lahkunu!
Se näütap ütte hirmsat Surma,
läbbi se Risti lömisse ollewat, et sen
ärkkitselt Ristiga mahha sidda,
missen, se köwwaste wäljä wenni.
detu kehhä, se walmistetu Hawwa
sisse, ütte Lulikkimiste Miserdamist
olles woinu tettä; woip pea olla et se
ka Jeesuse SaZaretiga ni olli, ent
sikki om se tähhele pannemisje wäärt;
et ütfire temma Lulikkimisist es sa
katski murtus. Se 16 uor wärs ütlep:
„Minno

„Minno ranno om kui potti tük ärrä kui,
wanu, nink minno keel om sulae küllen
kinni, nink sinna pannet minno surma
Tolmo sise.“ Kernenst könnelep se Lauulo
teggija süin? Süin om ommete middäke
tähele pannemise wäärt neide Sönnu
süsen. Ker se ka om, se peap ütse Mees
täüs Wallo nink haigust ollema. Temmä
Wallo näütäwa ütse mahha wärotaja pal,
lawuse saarnatse ollewaat, ke Temmä
jõudo ärrä kuiwatap, nink ütse palla,
jat janno satap. Mul tullep weel Lau-
lo Ramatust ütse kottur meelde: „Nink
nemmä andwa mulle Sappi Süwwä,
nink ättiket juwwa, minno süren
jannun.“ Kas se ei olle mitte ärrä hei-
timise wäärt, et se kik om Jesusse Na-
Zareti küllen ärrä täüdetu. Sest nem-
mä anniwa tälle ättiket Sappiga
leggäta juwwa. O teije Juda Rah-
was! Kas se ei olle mitte wäega täh-
hele pannemise wäärt? Ent laske
meid

30
meid jälle ütse tükki sest 22 pätükkist
luggeda: „Sest Penni omma minno ümbre
tulnu, tiggedide selts om minno ümbre
piirnu.“ O minno Jummal! mes minna
näe? „nemmä omma minno käsfi nink
jalgu läbbi Uristanu.“ Okwa ni läts sel
Jesusel Nazaretist; Töttega, Temmä
olli Jummal Poig, Temmä om se Messi-
as, ker piddi tullema. Kuulge Judalisse!
kuulge seddä Lauulo teggijat ütsewat:
„Nemmä omma minno käsfi nink jalgu
läbbi Uristanu.“ Ent ker om läbbi Uriste-
tu? „Nemmä omma minno läbbi pist-
nu“, ütselep se wäggew Jakkopi Jummal!
Nüüd lähhäp Dawid omman een kulu,
damisen eddesi: „Nemmä jaggawa min-
no Röiwid henne sekkä, nink heitiwa
Lüsko minno Särki perräst.“ Oh ker woip
setoifituse woimuse wasta faista? ka se
sai okwa Jesusse küllen Nazaretist ärrä
täütetiw. Ne Romaliste wäe sullase wöt-
tiwa temmä Röiwid nink tejewwa nelli
osa,

eggäle üttele ütte ossa; ent temmä Särjist,
kes üllewäst läbbi nink läbbi koetu olli,
ütliwa nemmä, ärge jaggakem seddä
mitte, enge heitke Lüske se ülle, kenne
perrält se saap ollema. Nink sis jag,
gasiwa nemmä Temmä Röiwid, nink
ülle Temmä Särki heidiwa nemmä Lüs-
ko. Nink ütten toisen paigan, Saulo Ra-
matun, loete teije sest Innimisest, kes
teddä ärrä and: „Ka minno Söbber,
keddä minna olle urknu, kes minno Lei-
ba sei, sökkup minno jalgu alla.“ Judas
sei sel sammal ööl omma Isandaga, kui
temmä Teddä ärrä and, ni kui teije kik-
tjate; ent mes perräst and Judas omma
Isandat ärrä? Temmä möije Teddä kas-
wo perräst ärrä, se ütledou hinna eest,
kumma eest se sündi, saap üttest teije
ommist Prohwedist ütledou, ni kui ka
se, mink tarbis se Rahha piddi pruki-
tus sama: „Nink minna ütli neile: kui
se teije mele perräst om, sis toge sija,
minno

31
minno palka, kui mitte, sis laske saista;
nink nemmä Kaliwa minno palka, kolm-
kümme Höbbe tükki. Ja Jehowa üt-
tel mo wasta wiska seddä Potti seppä kät-
te. Woi seddä kallist hinda, et minna ni
kallis neist olle arwatu, ja ma wötti neid
kolmkümme Höbbe tükki, ja wiska-
si neid Jehowa Kotta Pottiseppäle.“ Kui
Judas omma Isandat olli ärrä münü
kolme kümne Höbbe tükki eest, es an-
na temmä Söämeteed minne tälle
mitte lubba, seddä Rahha piddäda;
temmä tuli seperräst kõrge Preestride
nink Rahwa Wannambide mannu, se
tunnistusega, et temmä ilma süta
werd olles ärrä swallanidandou, nink
heit seddä Rahha neide ette Templi.
Kui selgede sünnip se, se een Kulutamis-
sega üttele! „Nink minna wötti neid kolm-
kümme Höbbe tükki, nink wisksi
neid Isanda Kotta, et ne saas selle pot-
tiseppäle antus;“ Nink ne kõrge Pree-
re

re nink Wannamba pejewä Nöüwo,
nink oſtiwa ütte Pottiseppa Nurme,
matmises wõrille."

Kui Jesus Nazaretist läbbi ülle
kõhtoliste kätte olli kinni woetu, jätti,
wa teddä kik Jüingri mahka nink
lätsiwa pakko. Se olli Prohwetist
Sakariaſt enne Kuludetu: „Möök! wir.
go ülles minno Karjuſe waſta, ja felle
Mihhe waſta, kes minnoga üttesuggune
om, üttelep Wäggew Jehowa: lö ſeddä
Karjuſt et Lamba lajale ſawa pilla.
tus." Luggenge ka Jeſaja Ramatur 50
pätükkin 6. Wärr: omma ſälga anni
ma neile, kes minno peſiwa, nink om.
ma Palget neile, kes minno kakkiwa;
omme Silmi es känä minna Kõrwale
teotuse nink ſälje eest!" Jesus es ſa
ütſinda perſetus, ni kui meile ſe Ewan.
geliſt kulutap, enge, nemmä ſälgi.
wa temmä palge päle, nink lejewä
teddä Ruſigidega." Temmä Surm
ſai

ſai jo Tanieliſt ette ärrä kuludetus:
„Se Meſias ſaap ärrä häwitetus ſana;”
Nink märäne temmä Surm piddi ol.
lema, ſai ſe waſitſe ſiwu läbbi ette
näütetus, kumba Moſes Lanen ülles
ſääd.

Küüd palle minna lubba, teile ütte
Oſa ſeſt 53. pätükkiſt Jeſaja Rama.
tuſt ette luggeda: „ſeſt temmä om tõs,
nu kui wõſo temmä nädden, ja kui juur
pöwwatſeſt maat: es olle temmä näg.
go ei ka auwo, kül meije näjeme teddä,
ent temmä es olle mitte ſeddä näggo,
et meije teddä piddime himmuſtama.
Teddä es panda minnikſke, ja temmä
olli kige halwemb Meeste ſeäſt, ütſ
Mees kes olli wallo täüs, ja kulus hai,
guſeſt, ja eggä ütſ: käänd Silmi tem,
mäſt ärrä: Teddä es panda minnikſke,
et meije temmäſt es holi. Tõtteſt meije
haigusſi om temmä hennese päle wõt.
nu, ja kik meije wälga kandnu; ent
meije

meije arwasime teddä, temmä omma sü
perräst wiggatses tettu ollewat, Jumma,
last pestu ja waiwatu ollewat. Ent tem-
mä om meije ülle astmisse perräst siawatu,
ja kik meije ülle kohtu perräst ärrä rö-
hutu: Se karristus oli temmä pääl, et
meil piddi Rakho ollema, nink temmä Mäh-
ke läbbi om meile teruus tulnu. Meije kik
esime kui Lamba, meije kajeme eggä üts
omma te päle; ent Jehowa om meije kiki
ülle kohkut temmä päle heitnu. Meije
pattu wölg om taggan ajetu temmä kä-
est, ja temmä om waiwatu; ent temmä
ei olle omma Süud wallale tennu:
kui Woon mes wijas ärrä tappa, kui
Lamma mes Süud kiinu peap omma
püggäja een, nida ei olle ta mitte om-
ma Süud wallale tennu. Hirmust ja koh-
to alt om ta ärrä woetu; Ja kes woip
temmä ello eä ülles kõnnelda? Sest
temmä om ärrä löigadu elläwide
Ma päält, minno Rahwa ülle astmis-
se

33
se perräst, ja se nuhtlusse perräst mes
neile piddi sama. Ja temmä om Jum-
mala wallatuid pandnu temmä Haw-
wa mannu, ja ütte Rikka temmä Sur-
ma mannu; Sest et temmä es te wäe-
kauba tööd, nink pettust es olle temmä
Suun."

Teije omma oppetajide tunnistusse
perrä, wöttap se een kulutaminne
teid kige ennämb kinni, kui üttsike
mu; nink mönne teist omma söüdnü,
et se eäle es olles kirjotetu, ehk et se
sest wanna Tõstamenti kirjast wois
ärrä häwidetus sada. Teije seän om
mönnel se mödu lang, et teije omme
oppetajid peäte uskma. Paljo neist
omma Kaenu, seddä Kirja tükki är-
rä selletada, nink eggä üts lähhäp om-
ma möttega tõisest kõrwale. Mönne
arwawa seddä Tawida päle, mönne
Josua, mönne Sakaria, nink mönne
Serubabeli päle. Nink sis peäs teije
omma

omma mödo langa perrä neid kiki usk.
ma. Ka om üts neist, teddä tötteste Mes.
sias tunnistanu. Mes perräst ei usfu
teije sis teddä? Nink temmä om neid
Sönnu: „Gummalaft pestu nink waiwa,
tu,“ ni ärrä selletanu: „Gummal esfi
sai pestus nink waiwatu.“ Ent tar.
ga Mihhe, ni kui teije, ei sa pimmet
pääst ütte Jnnimisse mötte perrä omme.
te minnema. Minna küsfi se perräst
teije käest, Kenneft Könnelap se Proh.
wet siin? Teije kijäte, o Juda Rah.
was! et temmä sest Mesfiast Könnelap,
„Kes sai ärrä häwidetus“ teije
pattu perräst, „Kenne hawwa man.
nu Gummala wallato saiwa pan.
pantus“ — Sest temmä sai kätte kur.
jateggija wahhel Risti lötis — nink
üts Rikkas temmä Surma mannu
Sest Temmä sai ütte Rikka Mihhe
hauda mattetus. O teije Juda Rah.
was! läbbi se Mihhe woite teije
lota

24
lota, et teije iggäwest ello sate perrän.
dama.
Ent teije sate üttema: „Minna ei tah.
ha mitte ütte Risti lödu Gummala sis.
se usku, ütte Gummala sise kes ülles po.
du om.“ Ent mes perräst? Seperräst et
se een podaw tek weel teije Söäme
een om, seni kui sel surel Gummalal
mele perrä om, teddä ärrä wötta, se.
ni ei jöwwa minna omma nörka Gut.
tussega teile seddä tunnistust Söämette
sata. Ütte Risti lödu Önnisteggijat ei
tahha teije mitte sada? Miller? seddä
ei tahha teije sada, keddä se Laulo teg.
gija ni Können ülles tähkentap: „Mem.
mä omma minno Kösi nink Jalgu läb.
bi kaiwnu.“ Milles? mitte se sise us.
ku „kes teije haigusfi kand,“ nink ni
kui se Prohwet üttelep: „Teije pattu om
temmä süggäwa Merre pohja heit.
nu?“ Kas teije ei tahha et se Würst tei.
je ülle wallitser? Ent teije ütlete, se ei

ei olle iggäwel se meel olnu, et teije Mes-
sias piddi kannatama. Teije tijaate tö-
ttest parremb; se olli ette ärrä säetu, et
temmä piddi ärrä häwidetus sama,
et se Moök piddi ülles: wirgoma se
karjuse wasta, se ker Jummalaga üt-
te suggune om, et karja lamba peäs
lajale pillatus sama, et kirri saas täü-
tetus: „Minna sökku se sarwmise tör-
dun ütfinda, ei olle keddäke sest Rah-
wast minnoga.“ Ent kes om Jummalaga
ütte suggune? Kas om se kige tar-
kemb Prohwet, kas om se kige moistlik,
kumb Kuningas Jummalaga ütte sug-
gune? Ja, kas om se kige kõrgemik Pä
Engli taiwan temmäga ütte suggune?
Ei, teije tagganete särätse mötte man
taggasi. Ent se tunnistas üttep: „ülle
se mihke kes minnoga ütte suggune,
nink ütte arwolinne om,“ nink se ei
olle ütšine müüd ehk töine, kui se lats,
kumb om sündinu, se Poig kumb piddi
antus

35
antus sama, kelle wallitsus om temmä-
olla pääl; nink temmä kutsutas imme-
lik, Wäggi, Nöuw, ärrä wäärjä, Iggä,
wenne Esä, Rahho Würst; se Jum-
mala Jnniminne se Messias, se Mai-
se Seme, kes se Siwwo pääd piddi ärrä
rõhkma, nink „Kenne sissen kik Rah-
was Ma pääl peap õnnistetü ollema.

Teije Messias saap ka pühkän
kirjan kui üttest Prohwedist kõnneldus,
ka üttest Kuningast nink Preestrift.
Temmä om ütš Prohwet. „Minna tah-
ha teile ütte Prohweti, ni kui sinna
ollet, ülles ärrätada neide Wellitsist,
nink omma Sönnä temmä Susise pan-
nema; se saap neile kik juttustama
mes minna teddä kässe. Nink kes
minno Sönnä ei sa kuulma, kumba
ta minno nimmel saap kõnnelema,
selle kagst tahha minna feddä küsida.“
Se Prohwet peap sis, „Teije Wellitsist ärrä-
tetus sama“, nink se sünnip kik Yesuse
Nazareti

Azaretin päle. Temmä olli üts sündi,
nu Judalinne, Abrahami Seemnest,
Juda suggu harrust, Jawida Koast, Pet,
lehemmist Juda maalt. Temmä peap ka
Mosesse saarnane ollema, (ni kui Een,
kojus.) Pikka meelinne; „Temma olli
kui üts Lammast kes waik jäi omma
pöggäja een“; nink Wäkkew immet
teggema — Teddä kuliwa Tule nink
Merre laine, temmä ärrät kooljit
ülles, nink teggi kik suggutsit töb,
bitsit terwes. Temmä imme teo es ol-
le ennege immer pannemise wäärt
ni kui Mosesse, enge weel paljo en-
nämb immer pannemise wäärt. Ent
ommete üttelewa weel mönne teist,
et se olles ennege üts silmi muututa,
minne ja nöidminne. Üts mötlemi-
ne ei olle weel selge tunnistus. Teje
üttele ka, et temmäl se wäggi immet
tettä se läbbi om sanu, et temmä sed-
dä suurt Jehowa nimme olles Temp-
list

36
list warrastanu. Ent kui teje seddä
üttele, sis kinnitade teje se pohja päle,
et Jummal olles ärrä wäärtu, nink tem-
mä nimmi temmä tahtmise wafta ärrä
warrastetu, ehk et Jummal se perrä
es küsis; ehk et temmä läbbi omma hä
tahtmise wölmisega üttele Pitsatit olles
päle pandu, nink nida awwitanu, et
tuhkanda waisit pattatsist olles pet-
tetu. Ei mitte, teje sate minna lota, arm-
samb seddä töttet tunnistama, et se,
se töisine Prohwet om olnu, kumba
Jummal om towotanu, kui temmä se
Issandast wöjetu es olles olnu, ei eäle
es olles woinu särätse imme sündita,
kes ni selgest näütwa, et temmä se
töisine Messias om. Jesus aje kur-
ratit wälja; kui Satan olles Satanat
wälja ajanu, sis ei olles temmä Rük
saisnu; ne kurja waimo tunnistawa
esi: „Sinna ollet se Jummal pühkä;
nink küsewa temmä käest: „Kas sin-
na
— Coubl. —

na ollat tulnu meid enne aiga waiwama:
"Es tohhi ka nemmä enne Zikku sekka min,
nä, kui temmä neile lubba es anna.

Ütte toist tunnistust, et Jesus se
toisine Prohwet om, löwwäte teije
neide Sönnu fissen: "Kui se Prohwet
Isfanda nimmel könnelep, nink fest
ei tulle midäke wälja, fest ei sa midä-
ke, se om sis se Sönnu, et se Isfand sed,
dä mitte ei olle könnelnu." Se es olle
mitte meije Prohwetiga nida. Temmä
üttel Jerusaleminist, se Lün omma kol-
me körralise Müriga, saap ärrä hä,
witetus sama, nink sel Templil ei sa
kiwwi kiwwi päle jäma, seddä üttel
Temmä kik ette. Kik kurja Innimiste
waiw olli ilma asjanta, seddä jälle ül-
les ehkitada, ei woi öigede ennämb sed-
dä kottust näütada, kus se om sainu.
Temmä üttel ka ette, et, "wimätfel päi-
wil sawa wöls prohweti üllertögema,
et paljo saasi ärrä esitetus." Se ku-
lutaminne

37
lutaminne lät nüüd ökwa meije päiwil
omma täütmisselle. Temmä üttel ka om-
ma Surma ette ärrä, nink paljo toisi as-
ju, kumba meije nüüd kik ei woi nättä,
kumma kik omma ärrä täütetu, ehk
weel sawa täütelus. Ni kui Moses sed-
dä Rahwast oppas, ni teggi ka Kristus,
esfierrälikult et temmä käsku ehk
säduft armsas piddi. Kas ei sa mitte
ütteldus: "Kes minno Sönnu ei sa kuul-
ma, kumbe temmä minno nimmel saap kön-
nelema, felle käest tahha minna seddä
küsfita." Ne Sönnu näütäwa ennämb
küsfawat, kui meije sen eddimätšen kae-
missen seddä mötlemä. Minna ussu,
se tähhendap se wallosa litsmisse päle,
kumba teije Rahwas omma ennesse päle
töimmanu, se läbbi et nemmä Mesiat
omma ärrä heitnu; nink feni kui teije
ümbre ei känä, ei sa ka teije hawa
eäle ärrä süttitetus. Tulge armsa Ju-
da Rahwas, tulge nink opke meije nink

nink teje Prohetist. Temmä saap sed.
dä asja lähendamist, teje ette sääd
missist teile näütma. Temmä saap
teile seddä waimolikko meelt sest
wannast käsust näütma, nink ni kuis
teje woite sest tullewastest wihhast
ärrä pästetus sada.

Teje Messias om ka üts. Preester. „
Se Isand om seddä wandnu, nink ei
sa seddä mitte kahhitsema, Sinna
ollet Preester iggäwest, Melkisedeki
wisi perrä.“ Temmä om se suur, se ig.
gäwenne kõrge Preester Israelin.
Kas ei to eggä üts kõrge Preester ütte
ohwrit? Mes ütlep temmä: „Ohwri
nink Ruwwa ohwri ei olle sulle mitte
mele perräst, Sinna ei takka pallatus,
se ei ka pattu ohwrit; Siis ütli minna:
Kae minna tulle; Sinno tahtmist
minno Jummal, te minna hä mele,
ga! Nink temmä es ohwritse mitte
Sikka ehk wasika werd, enge om
ma

38
ma hennese werd. „Sinna ollet temmä
henge, ütlep Jesajas, pattu ohwris tennu,
nink läbbise ütte ohwri om temmä iggä,
wes täütnu, neid ke seddä urkwa. Nink
nüüd, „Temmä om se kige pükkhamba siis,
se lännu, om se Isand ülles lännu römo,
ga.“ Temmä om se kige pükkhamba siise
lännu, Taiwaste taiwatte, hendä kui cest
kostja Kurjateggijide cest näütma.

Meje Jesus Nazaretist om ka üts
kunningas. „Römusta hendä wäega,
Sinna Zioni tüttär, nink sinna Jeru,
salemi Tüttär olle wäega röömsa; Kae,
sinno Kunningas tullep sinno mannu,
üts õige abbimees, Waine, nink söitap
ütte Esli nink ütte Esli warsa jäljän!
Teje otate omma kuningast, et
temmä ni kui üts wäggew alleksan,
der hendä näütas, suren ilmlikkun
auwan; ent kuulge, o teje Juda Rah,
was! Temmä pididi waine tulles
nink ütte Esli jäljän söitma. Kas
temmä

temmä ei olle mitte seddä kirja täütnu,
kui temmä ütte Esli nink ütte Emma
Esli Warsa säljän Jerusalemi sisse
tulli? Sää'l man tuhkanda, hõiksiwa
wälja, ke teddä saat siwa: „Hosianna
Tawida Pojale, kittetu olgo se, kes tul-
lep Isanda nimmel.“ Nink ne samma
Rahwas, kumma pea perräst seddä
ilma leppitamatta kurjussega tänni,
tiwa: „Lõ Teddä Risti! Lõ Teddä Ri-
sti!“ Kuis? teje kuningat peap Risti
löma? Ja, teje Juda Rahwas! tei,
je heidate weel omma kuningat ärrä.
Ert olge segi perräst kindma, et „Jummal
om teddä omma pühkä mäe päle sisse pand-
nu,“ nink tõttelikult om ütelnu: „Sinna
ollet minno Poig, täambä olle minna Sinno
sunnitanu. Kuisi minno käest, sis tahha
minna neid pagganid sulle palgas anda,
nink kigest ilma otstast sulle ommanduses.“
„Sinna saat wallitsema, üttest Merve otstast
tõiste, nink sest weest seni kui ilma otsta!“
„Istu

39
„Istu minno häle pole, seni kui minna
sinno wainlasi olle pandu sinno jalgu
alluttes järjes.“ „Jummal Sinno Järg jääp
iks nink iggäwes, Sinno wallitsus sinno
Riikin, om üt õige wallitsus. Sinna ar-
mastat õigust, nink wiikwat Jummal
wallatust; Se perräst om Sinno Jum-
mal sinno, woidnu rõmo Oliga, ennäm-
kä sinno feltsi Mehhi!“ Kui se wimäne
tük ei olle mitte üttest ärrä felledetu, kes
Jummal nink Iniminne om, sis ei woi-
ta sugugi ärrä felledetus sada. Ili sug-
gune om Jesus Nazaretist, se Jummal
Poig, se Israeli kuningas, kumb om
säetu,“ wallitsema nink õigust kuluta-
ma!“

Ütte näütmist olles minna jo teile en-
ne woinu näütada, nink tahha seddä
nüüd weel perrä näüta. Se pühkä
kirri ei kuluta mitte ütfinda Kristusse
Surma, enge ka temmä ülles tõsemist.
Sest Jona ärrä pästminne Wallas kalla
kõttust

Kõllust, olli üts een kojo sest, nink se Lauo
teggija üttep sest Innimisest Messias:
"Sinna ei sa minno kenge mitte Põrguteskool,
jide sekka) jätma, nink mitte perrä andma,
et sinno pühhä ärrä mädänemist näes"; nink
ni kui temmä temmäle kõnnelep: "Sinna ollet
ülles kõrgede lännu, nink ollet Wangi torni
wangi wõtnu, sinna ollet Innimisille andit
sanu, nink neile wasta pannejille ka, et
Jehowa Jummal wõip neide seän ellä."
Ja." Ent kes om ülles lännu kõrgede?
"Jummal om ülles lännu Hõiskamisega
nink Päsuna helliga." Ent enne kui
temmä ülles lähhap, peäp temmä ollema
mahha tulnu; nink teije tijate kik, et
Jummalast ni kui üttest waimust, kes
kigin paigun man om, ei woi üteldus
sada, et temmä ülles nink alla astus; sis
om seperräst ilm katsite mõtlematta
üttest Innimise sanu Jummalast se Kön-
ne. Se Inniminne kes kolgata Mäe pääl
omma waimo ärrä and, tõssi kolmandal
päiwäl

40
päiwäl koaljist ülles, nink awwald henda
läbbi paljo ilma ärrä salgamata wisil, kui
se ülles lännu Önnisteggija, seni kui temmä
perräst nellikümmend päiwä, paljo Rah-
wa man ollemisen, ülles taiwate olli wo-
etu, nink üts Pilw wõt tedda ülles nei-
de silmi eest ärrä.

Ent kik se, o teije Juda Rahwas! om teile
ütter wasta tõukamise kiwwis. Kige seper-
räst, et küll Jesus Nazaretist "üts wasta tõu-
kamise (nink ^{kiwwi} pahhanduse Paas selle kätte
Israeli Majale om," sis om temmä om,
mete se Pohja kiwwi, se ärrä wallitsetu
kiwwi, se kallis Mulga kiwwi, kumba
Jummal Zionin om pandnu; nink ei olle
ka üttele mu sisen õnsust." Armas Juda
Rahwas! kui teil ei olle mitte Soämen sed-
dä tunnistust? kaege, (ne Elementi,) Tul-
li, Tuul, Wesi nink Ma, omma teije op-
paja! Sest Jesusse Surma man Wärrä,
si se Ma, ne Pae lättsiwa lahgi, ne Haw-
wa awwasiwa henda ülles, nink paljo
pühkide

— Joudigt —

pühkide Ihto tõsiwa üller, kumma olliwa
magganu, Päiw läts pimmes, kümne kõrra,
linne pimmetus kat se päiwa palget kin-
ni. Ka saap üttest Paggana tarkast meh-
hest [Dionysius] juttustetus, kui temmä
sedda hirmsat luggu näggi, nink hästetes,
et ütteke Päiwa warjotamist, lomu wastä;
sel täwwel kuul ei sa ollema, sis om temmä
wälja kõiganu: „Kas om se Loom omma är-
rä pästmise liggi, ehk kannatap se Jum-
malik Loom! Nink kui minna teile üttele,
et se mees olles perräst Risti Rahwa pole
käändnu, sis näütawa ne sõnna mes
temmä tol ajal üttele, wäggewaste kül.
Kui ne asja mes minna nüüd samma Je-
sussest Nazaretist olle üttele, tõisi ei
olle, mes perräst ei olle ne kirja teggija
tol ajal, et nemmä neid omma kinnita-
nu, seddämaid neide wastä kõnnelnu, ni
pea kui neid nakkati wälja laotama?
Josep, teije omma aja Ramatu kirjotaja,
olli sest kaugel ärrä, temmä näütas kül
pool

41
pool ümbre kääntu ollewat. Kuulge, mes
temmä sest üttelep: „Sel ajal olli üts tõisine
Jesus, üts tark Mees, kui temmä olli, Nim-
mitet, üts paljas Inniminne, kes Suri
imme teggo teggi, nink neide oppetaja olli,
kes töttet otsewa; nink temmä olli wäega
paljo perrän kiusajid, ni häste Juda Rahwa
kui Pagganide seän. Temmä olli se Kristus,
kes neist würstest nink surist sai perrän kiu-
satus nink temmä päle paljo kaiwatus.
Pilkitus and teddä ärrä Risti lüwwä; ent
ommete es jättä ne teddä makka, kes teddä jo
algmisen olliwa armastanu. Temmä om
jälle kolmandel päiwäl perrän omma
Risti lõmist nättu ellun ollewat, kumba
ni kui tukhat tõisi asju, läbbi paljo Proh-
wedite ette om ärrä ütteledu, ka om nüüd
Rahwast, kumma feni päiwäni seddä
Kristlikko nimme kanduwa, nink Teddä
ommas Pääs kutsuwa! (Josepi Ramatan
18. Pätükkin, 3. Wärsin) Kes woip se tun-
nistusse wastä faista? Kas teije woide, o tä-
je

teije Juda Rahwas! Ei mitte, miul om kind,
ma tunnistus, et paljo teist, (ehk pea olles
üttelda kikist) se tunnistus Söömen om, et
se Messias om tulnu, nink et Jesus Na.
Zaretist se Messias om.

Minna tulle nüüd se kolmanda tük,
ki mannu, se õnnistus, kumb Temmäst
saap wälja jooskma. „Sinno Seemnen
peäwa kik Rahwas Ma pääl õnnistetü
ollema.“ Minna lota et teije sate se ülle,
et ma seddä lühhitelt ette panne minnoga
kannatama, ehk minno wabbandama,
sest et minno ihho jõud se ette pannemisse
man om kik otša sanu. Ka om teile, min.
no armsa Juda Rahwas, üttr maggus to.
wotus Jesaja Ramatur, kun se Prohwet
sest Gesejurest kõnnelep, kumb, ni kui
teije tyäte, se Messias om; „Mes faisap
kige Rahwale Lippus;“ nink saäl man
üttelep: sel päiwäl saap sündima, et Pag.
gana sawa temmä perrä küsima, nink
temmä hengämisse ase om Auwun;
nink

42
nink se Isand saap sel kõrral toist.
Körd omma Kät wälja künitama, teid
se Rahwa marit kokko koggoda, kumb
sekkä teije ollete lajale pillatu. Teije üttele,
te, et teije ei olle weel sest ennistsest Wangi
pölwest ärrä pästetu; Ent se ei olle õige
mötte. Jummal olli üttele aiga säädnü,
teid sest ärrä pästä, nink Temmä olli om.
min Sönnun ussataw. Eäle es olle se tem.
mä wiis, ei üttr kõrd Wöra Jummal or.
juse pattu cest, ülle kolmanda ehk nel.
janda pölwe ülle nuhhelda. Mes om
sis Israel tennu; et temmä teid jo ni
kawwa kennesest om ärrä töukanu?
O teije Juda Rahwas! teije ollete om.
ma Messiat ärrä heitnu; se om se as.
si, nink feni päiwäni heid ate teije ted.
dä ärrä omma kange kala ollemisse.
ga. Ent kui teije nüüd ussus, sis saap
se wanne ärrä satetu, nink teije sate
temmä sissen õnnistetü. Elrge heitke
mitte ennämb kaukembas seddä ärrä, sest
temmä

— fins —

temmä om se ainus Israeli lotus; Tem,
mä^{ootap} teije perrä, et ta teile woi ar-
molik olla, nink teid önnistada; temmä
ei woi seddä tettä, kui teije teddä ei ussu.
Se om üts kindma töisitus, et ne Juda
Rahwas kui üts ärrä lahkutetu Rah-
was, ülles hoijetus sawa, et üts Hulg-
een kulutamisfi saas ärrä täütetus,
nink kui se Pagganide täwweus om sis-
se lännu, nink sis saap se terwe Israel
omma Mesia nink Gfanda mannu
käärdma. Nink weel paljo ennämb,
et töttelikult neide ümbre käärdmin-
ne se suur Nöuw saap ollema, ülle kige
ilma armo oppust wälja laotada. Se
om kindma, et Gummal omma Rah-
was, kumb temmä enne om ärrä kae-
nu, mitte iggäwes ei sa ärrä töukama!
Se om awwalik neide man, sesamma
aja saiusfert, kumb muud ei olle kui
üts allasiimme, et nemmä üttersierrä
likkus eto tullemises allale sawa hoi-
jetus.

43
jetus. Eäle ei olle kunnegē üts töine Rah-
was jöudnu, ei mitte üts Sadda ajastaiga
läbbi, kända ommist ärrä wäärjist täwweste
ärrä lahkutedu hoida. Ei eäle olle üttsike töi-
ne Rahwas, kumb ni paljo mu Rahwa se,
än om ärrä säetu, kui ütte tullitse Märi
taggan saisnu^{om} woinu saisma jädä, ei mit-
te üts Sadda ajastaiga, enge liggi kats-
tuhhat ajastaiga läbbi. Kaege ütte
Judalisse päle-sis näete ütte immet;
neide Sugguharro Näggo om neide Palge
päle litfut, nink se om üts awwolik
Sugguharro. Kaeke ütte Judalisse päle-
nink teije näete ütte Junimist, kes kind-
mäst kinni peap, mes temmä ommist
Wannambist om perrinu, nink siski
ommete sen saiusfen ei olle, et temmä
wois üttere läbbi Mosesse säetu Gum-
mala orjusse sädusfi tähhele panna,
ilma Templida, ilma Preestrita, ilma
ohwrida, ilma mötte nink Nöuwota,
Gummalalle ütteleke wisil ütte mele per-
välis

— dimg —

rälist tenistust näütada. Kaeke ütte
Judalist, nink teje ollete tunnistus Meh,
he, sest ähwärdamisse täütmisses, Kum,
ma Mosesest nink Prohwedist Kulu,
deti. Kaeke ütte Judalist, nink kaeke
ütte ootjat se täütmisses päle mes om
ette kuludetu, nink ka ütten üt mälle,
tus neide töisitustes, sest se aig saap
tullema, ma ussu et se om liggi, et
se terve Israel peäp önsas fama.

"Minna tahha kige Rahwallle otfa
tetta, ent minna ei tahha eäle sinnule
Koggonist otfa tetta!" Nink kui ön,
nelik olles minna, kui Jummal
mele perräst olles, ka ütte küllen
Abrahami Seemnest, minno Sön,
nu önnistada, et se ärrä Lunnasta,
ja Zionist temmä mannu tulles,
nink seddä ilm Jummalikko ollemist
ärrä satas Israelist.

Sink nüüd, minno Söbra, mes
ütlete teje? olle minna teile, ehk kül
suren

44
suren nörkusen, ommete seddä tötte Sönnä
kulutanu? kui minna ilm ussataw olle
olnu, sis jägo minno Keel iggäwes kin,
ni! Ent kui minna teile seddä Jumma,
likko töttet olle kulutanu, mes perräst
teje waiwatu pattatse, tahhate weel pik,
kembalt pimmetetu jäda? Ni kind,
ma, kui mul sest Jummalikko Ramatu
allustusse se tunnistus Söämen om, ni
om ka tunnistus minno Söämen, et pal,
jo teje Rahwal se selge om, et se Jesus
se towotetu Seeme om; Sest mönne
teje ommist oppetajist omma omme
Söbru Surma Wode pääl mannisenu,
Sesamma Messiasise usku, kumba
ne Risti ussu Rahwas wasta wötti,
wa, nink ommete awwalikkult Sal,
gawa ne samma mehhe ärrä, et tom,
mä se Messias olles. Mes se müüd
tunnistap, et nemmä omma kange ka,
la perräst se walgusse wasta faiswa,
nink omma Söäme tunnistust ärrä
läppätawa?

läppätawa? paljul teije seän om se tan-
nistus Söämen sert töttest, ent teije olle,
te omma wamma lusu külge kinni po-
ma jänu, nink se mötte ütte töise päle
om teil wasta, nink ni heidate teije
Jummala Nöuwo körwale, seddä ainwt
Mesiat. Mönne teist omma oppete-
tu mekke. Kiufake seddä kirjast per-
rä. Teije usfute hendä seddä parremb
moistwat kui meije; ent olge kindma,
et paljo waise ilma opmatta Risti Rah-
wast om, kes teije een kojo ja seddä war-
jo teije käswt, parremb woiwa ärrä
selledata kui se kige ennämb opnu Ju-
dalinne. Mes teije ütlete se manna?
Kui Jesus mitte se Messias ei olle, mink
perräst saiwa ne een kulutamise tem-
mäst ni täwweste ärrä täütetus?
Kui teije mitte Jesusse sise ei tahha
usku, sis ärge uske ka neid Prohwe-
tit. Kui teije ütte töist Önnisteggi-
jat otsite, sis näütke ka meile töist
käsku

45
käsku. Kui teije Jesusst ärrä heidate,
sis heitke ka Mosest ärrä, sest Moses
könnelep temmäst.

Jesus om minno Önnisteggiä, minno
Heng painep omma lotust temmä päle.
Nink kui temmä ka külse kiwwi om,
kumb; teist koa teggijst om ärrä heide-
tu, sis om temmä ommete se Pä Nulga
Kiwwis fanu, nink ei olle ka ütteke töise
sisen önnistust." Kui teije Teddä ärrä
heidate, sis heidate teije seddä iggäwest
ello ärrä; teije omma käsk moistap
teid hukka, et teije jõuwoun ei saisa,
Jummalat ni pallelda, ni kui se käsk
käsip; se Önnistaminne ei woi mitte
teije ülle ni wälja kulutetu sada,
sest seddä ei tokhi mu tetta kui se
körge Preefter. Ent Jesusse sisen
peäwa kik Rahwas önnistetis sa-
ma, Juda Rahwas ja Paggana. Ne
Paggana Latse, kenne seän teije ellä-
te, uskwa Jesusse sise nink omma
temmä

— laubb. —

temmä sisen õnnistetü; nink kui teije
tahhate neide käest küsita, sis sawa
nemmä teile tõtteste kostma, et nem,
mä eäle ei olle teednu, mer tõttelik
õnsus olles, seni kui nemmä Jესuse
sise omma nakkanu uskma. Ent
ehk teije häbberete hendä, Teddä
tutta ehk tunnistada. Mink per-
räst sis? teije ei sa mitte ütfinda ol-
lema, mu omma jo teije een seddä-
tennu. Ütr tõine Jüda mees, Eks-
res, Kenne Ramatut minna teile
sien ette näütä, om tunnistus Mees
teije wasta. Temmä käänd hendä
Risti ussu pole 1710. ajastajal,
nink om paljo kottusid teije Heb-
rea kele Püüblist, tõise kele sise
kirjotanu, nink teije ommist kir-
just ülles näütnu, et Jესus se tõtte-
lik Messias om. Oh wois se Jum-
mala waim teid ligudata, Temmä
een kojo perrä tulla, nink sis sa-
te

46
te teije, sien ajalikkult ja säääl iggä,
west õnnistetü ollema. Nüüd se Abra-
hami Jummal, Isaaki nink Jakkopi
Jummal, kaego armust teije päle
mahha, nink walgustago teije ärrä
pimmestetu Moistust, nink et teije
wois minnoga taunistajis sada, et
Jესus Sāzaretist se tõisine Mes-
sias om!

Ütte lühhikesse laulo laulmise
ajal, aste ütr Jüda mees Juttuse
piddäjä mannu, nink and temmä
kätte ütte tähte.
Sink perräst seddä laulmist üttel se
Juttuse pidäjä:
Teije Jiraeli Mihhe! kinke mulle
weel ütr Silmä pilk omma tähhele,
pannemist. Paljo teist pohjandawa
omma wasta pannemist Risti ussu was-
ta se päle, et neide seän ni paljo ussu-
lisse ja seltsi omma. Ent laske min-
nui, teije käest küsita, Kas teije hen-
neste

neiste seän esi wannal ajal, ni paljo
usulisi ja seltsi es olle? Kas teil es ol-
le Wariseri, Sadduseri, Herodianri,
nink weel töise, kedda minna kink
ei jõwwa ärrä arwata? Nüüd sam-
ma om mulle keäke ütte Pabberi
sest Brotersi een kulutamisest
kätte andnu. Sest seggajast Bro-
tersest, kes henda üttel Prohweti olle-
wat, nink esierrälikkult neide een
kulutamistega, mes Juda Rahwast
püttup, üttel ajal paljo, päle kaemist
teggi, annap meile, se tedä andmin-
ne Londonist nink Parrisist, ütte
teedmist. Ent minna ei woi särätse
seggaja meelde tullemisest, middä-
ke usku. Minna panne teddä weel
tähhele, kui ütte tähhele pannemise
wäärt tunnistust, sest töttest mes wast-
sen Tõstamentin om, kumb seddä
kindmaste ette ärrä om üttelnu,
et, „Wimatset ajal paljo walle Proh-
weti

47
weti üller töisewa, nink paljo sawa
ärrä esitama? Kui middäke ette saap
üttele dus, nink se tullep sel säetu ajal
kätte, sis om teil ütts asgi seddä usku;
ent kui ütts hennele seddä Wabbaust
wöttap, eddesiminnewit asju een ku-
lutada, kumma eäle täütetus ei sa,
sis ollete teje köütetu, teddä ni kui
ütte petjat körwale heita. Me een
kulutamise särätsest petjast ei ol-
le eäle täütetu, ei sa ka täütetus sa-
ma. Sis om temmä ilma katsite
mötlematta, ütts neist walle Proh-
wedist, kummist se kirri kõnnelep;
ni kuis temmä om üllestõnu, seülle
ärke immetellege, kui teje ka weel
ennämb särätsest sate kuulma.
Neide kõnne, ehk kül ilma asjanda,
tullewa se tarbis, et se läbbi, se ar-
mo oppus saap selgest ülles näütetus,
kumba ne Apostli Jesussest Nazaretist
omma guttustaru.

Paluus.

O Abrahami Isand nink Jummal!
Lasse Sulle mele perräst olla, omma
Önnistwt wäljä kallata. Uurwa ül,
ler ne sallaja arja sest een kulutamis,
sest, nink anna meile seddä önsas teg,
gewat kundmist Sinno pühkäst töi,
situfest. Ütsike ei woi seddä häste
moista, kui Sinna teddä ei oppa.
Isand! näüta selle Rahwalle, et Je,
sus Nazaretist se Messias om, et tem,
mä se Kuningas om, kes Zionin
Wallitsej, nink et temmä peäp seri
Wallitsema, kui temmä Wainlase
kik omma pantu temma jalgu al,
lutser Järjer. Wotta seddä een po,
dawa tekki meije kiki Söämide
cest ärrä, Sinna kallis Jummal
Uroon, et Sinna meije pattu perräst
ollet Risti päle podu. Sinno Surma
man sai se Päiw pimnestetw, nink
Pae lässiwa lahki, ne Hawwa aw,
wasiwa

47
wasiwa hendä ülles, nink se een podaw
Tek Templin, kakker katski üllembast
ammak allambahe otfa. Oh kisu Sin,
na ärrä, seddä een podawa tekki Sin,
no Irraeli Rahwa Söäme cest, kumb
nüüd Sinno een koon om; ärrä lasko
neid mitte kawwemballe, Oimussen ed,
desi minnä, enge pästä neid ütte iggä,
wetse Lunnastamisje läbbi. O Isand!
lasse meid nink neid süst ärrä minnä
sinno Jummalikko Önnistamisjege,
se Messia perräst, kumb meije pat,
tu cest om ärrä häwitetu, kes meije
öiguse perräst om Surmast ül,
ler ärrätetu, nink kes iggäwest
elläp, et Temmä meije cest kost,
ja om, Amen!

Se Jummal Rahho, kumb
körgemb om kui meije moistus,
tulgo taiwast makha kige teije
Söämette! Se Pühkä Waim
sautgo teid, läbbi omma Walgus,
— Jeesus —

se, kige töttesise! Temmä awwal.
dago teile neid Sallaja Sönnu sest
een kuludamisest, nink tekko et
teije se Önnisteggija sisse ussus,
kumba teije wannamba omma
Kristi lönnu! Sir sate teije meije
Paggana Lastega ütten, kir sed.
dä Esä, nink pühkä waimo iggä,
west kitmä nink eluwustama,
Amen!

— Habruphyung sind erlaubt.

Shmz.